

Úvodní slovo

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

pomalou se blíží rok 2019, ve kterém oslavíme 100 let od vzniku OSA. Snad proto, ale možná i z obavy, abych si to v sedmdesátí ještě pamatoval, jsem byl z několika stran požádán o napsání dalšího střípku do mozaiky historie OSA. Emeritní ředitel OSA, JUDr. Josef Slanina, podrobně popsal naši dobu kamennou, to znamená od vzniku OSA v roce 1919 až do roku 1968. Chybí tedy období normalizace 1969 až 1989 (doba ledová) a období reinkarnace OSA od roku 1990 tak do roku 2000 (doba bronzová). Mladší období (dobu digitální) si z pochopitelných důvodů komentovat netroufám a přenechávám to našim následovníkům. Mohu nabídnout jen stručný popis událostí a vzpomínky z mého pohledu. Hluběji mé ambice nesahají. Příběh OSA je především příběhem lidí kolem nás a zachytit ho v celé šíři ani dost dobře nejde.

Historie OSA, období normalizace 1969–1989 (doba ledová)

Vstupoval jsem do OSA v roce 1976, na vrcholu normalizačního období. Zocelený šokujícími zážitky při rekvalifikačních zkouškách výkonných umělců, které probíhaly od roku 1974, a přivyklý na šikanování Pražským kulturním střediskem jsem

byl připraven na nejhorší. V hale naší budovy se na mě mračila ohromná busta Bedřicha Smetany a v zasedací místnosti o nic menší busta Antonína Dvořáka. Ale k mému překvapení jsem byl mile přivítán přijímací komisí a nepovídali jsme si o marxismu, ale jen a jen o muzice. Pravda, trochu mě přezkoušeli u klavíru z rozsahu nástrojů, ale pak komise s jistým zaujetím analyzovala moje partitury. Měl jsem dojem, že její členové celkem příznivě hodnotili moje modální harmonie, a vptávali se, jak počítám ty liché takty. Odcházel jsem v dobrém rozpoložení a v duchu jsem si říkal, že je to dobrá parta. Dýchla tam na mě jakási tradiční noblesa, která tam musela přežívat ještě z dob první republiky. Dnes již tato přijímací zkouška neprobíhá. Pouze je potřeba prokázat autorství provozovaného díla.

Samozřejmě to bylo ještě v době, kdy se valná shromáždění nekonala. Členy výboru a ředitele OSA jmenoval ministr kultury na návrh Svazu českých skladatelů a koncertních umělců a Svazu českých spisovatelů po nezbytném posvěcení ÚV KSČ. Ředitelem byl tehdy, od roku 1972 až do roku 1988, Oldřich Flosman. Hudební skladatel, absolvent AMU, ale také kovaný člen KSČ a nositel řady státních vyznamenání, včetně Řádu práce a titulu národního umělce. Do funkce ředitele byl jmenován po XIV. sjezdu komunistické strany, který v roce 1971 potvrdil tvrdou linii normalizace. Z dnešního pohledu byla funkce Oldřicha Flosmana flagrantním případem střetu zájmů. Zastupovaný autor nemůže být současně zaměstnancem, natož ředitelem OSA. Vyúčtování honorářů probíhalo jednou ročně a v půlročním mezidobí byla vyplácena záloha. Vyúčtování však bylo značně netransparentní. Přehledně byly doložené pouze příjmy z prodeje gramodesek a kazet (prodeje bylo možné ověřit u vydavatele). U veřejného provozování nebylo jasné, za co a kolik vlastně máte dostat. Nějaké peníze chodily pravidelně, ale nikdy jsem neviděl žádný vyúčtovací řád. Díla byla bodována podle tabulky, která byla pouze interním dokumentem. Její systém byl o generaci starší než

u té, kterou používala GEMA (obdoba OSA v Německu) a kterou jsme později převzali. Dostupný byl pouze organizační řád, který prakticky nahrazoval stanovy. Ve druhé polovině 80. let byla již situace napjatá a více významných autorů si stěžovalo na neprůhledná pravidla rozúčtování autorských honorářů a na jejich faktické přerozdělování. Po prověrce vyúčtování autorských honorářů ministerstvem kultury byl v roce 1988 Oldřich Flosman a celý výbor odvolán. Kontrola konstatovala „nesprávnosti v aplikaci autorského zákona a pochybení v konstrukci vnitroorganizačních norem“. Přeloženo do češtiny to znamenalo, že určitá skupina normalizačních funkcionářů se OSA zmocnila a přetvořila si ho ke svému prospěchu. Co jiného jste mohli očekávat od socialistické organizace, ve které autoři ztratili samosprávu a jakoukoliv kontrolu? Bylo to jako v každém jiném socialistickém podniku té doby, a to přesto, že OSA nikdy fakticky zestátněn nebyl.

Tato událost se dostala i na stránky Mladého světa pod názvem „OSA nos-tra“. Bylo to v době, kdy východní blok žil Gorbačovovou perestrojkou, a autoři článku, Michal Horáček a Luboš Beniák, si již servítky brát nemuseli. Článek popisoval, jak těžko se redakce MS dostávala ke zprávě o provedení

kontrole, kterou ministerstvo zveřejnit nechtělo, až ji nakonec získala anonymním dopisem. Podstatné bylo, že v článku je popsán tehdejší postup vyúčtovacích prací. Nejprve bylo tzv. technické vyúčtování, tedy reálné částky, které měly být vyplaceny. Pak přišlo na řadu „doučtování“. Pravděpodobně se jednalo o aplikaci tzv. OKNH, totiž „opravného koeficientu nepřesnosti v hlášení“. To jsme samozřejmě zjistili až v roce 1990. Autoři byli zařazeni do 14 kategorií, podle kterých jim byly navyšovány honoráře. Podle čeho však byl ten který kam zařazen, se nám nepodařilo zjistit. Faktem bylo, že nejvýše zařazeni byli někteří skladatelé vážné hudby, členové KSČ a nakonec funkcionáři OSA, případně zastupování funkcionáři dalších kulturních organizací (SČSKU, ČHF, SČS atd.). V poslední etapě pak probíhalo jakési kulturně-politické dohodnocení. Výbor ještě údajně označil upravené částky znaménkem plus nebo minus. Tedy komu se má ještě přidat a komu ubrat. Chcete-li někomu přidat, musíte logicky někomu ubrat. Takže celé to připomínalo onu dětskou říkanku „tomu dala, tomu taky a na toho se nedostalo“. Tento způsob přerozdělování honorářů údajně eskaloval, když byl Dr. Jiří Kašpar, CSc., dosazen do funkce vedoucího ekonomického odboru. Jeho odbornou způsobilost osvětluje fakt, že tématem jeho dizertační práce byla výuka tělesné výchovy na základních školách.

Z tohoto příběhu vyplývá, že článek „OSA nostra“ nemířil proti existenci OSA ani proti ochraně autorských

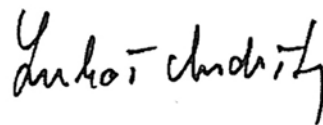
práv. Nejednalo se vůbec o otázku výběru autorských odměn, ale o chyby při rozdělování již vybraných honorářů. Kritika směřovala do vnitřní struktury organizace, na které se podepsalo 40 let totalitního režimu. Článek se stavěl za dodržování autorského zákona na základě rovného přístupu ke všem zastupovaným. Dnes, kdy je veřejná výroční zpráva OSA samozřejmostí a všechny základní dokumenty jsou veřejné, se nic podobného stát nemůže. Tehdejší zkorumpovaný režim však vnitřní kontrolní mechanismy spolku odstranil a OSA byl řízen politicky. Okřídlený název článku je přesto stále využíván jako negativní označení pro současný OSA, což je zjevně nesprávné. Samotní autoři článku v závěru píší, že po výměně vedení v roce 1988 je již „OSA nostra“ minulostí! Samosprávný OSA vybudovaný znovu po roce 1990, který navázal na poslední svobodné období 1945–1948, se od praktik normalizačního období ostře distancoval.

Ale zpět do roku 1988. Po ministerské prověrce byl jmenován nový výbor a nový ředitel, kterým se stal Ing. Otakar Lanc. To vše opět bez vědomí zastupovaných autorů. Mladý svět šel ale ještě dál a podal podnět na porušení zákona na Generální prokuraturu ČSR. Obdržel odpověď, že prokuratura již šetření zahájila na podkladě vlastních signálů. Nakonec však bylo šetření uzavřeno s tím, že nebyly shledány důvody k vyvození trestní odpovědnosti. Nebyl prokázán úmysl někoho poškodit. Navíc z organizačního řádu vyplývalo, že výbor

byl oprávněn vydávat směrnice, podle nichž se budou honoráře vyplácet. Prokuratura přiznala, že tato oblast je právně nevyjasněná a komplikovaná a že je zapotřebí vytvořit nový systém, který by umožňoval účinnou kontrolu. Valné shromáždění OSA svoláno nebylo, i když to tehdejší organizační řád po předchozím schválení ministerstvem kultury umožňoval. Tato bezradnost socialistického plánování a řízení však brzy po listopadu 1989 skončila v propadlišti dějin.

Příjemné jarní dny přeje všem váš

Luboš Andrš

Magazín OSA
Číslo 02/2018
Obálka: Vladivojna La Chia
Fotografie: Helena Kadlčíková

Magazín Autor in vydává OSA — Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z. s., Čs. armády 20, 160 56 Praha 6, oddělení PR a komunikace, telefon: 220 315 121, e-mail: komunikace@osa.cz
Registrace MK ČR E 19237 / Vychází 4× ročně, náklad 8 630 výtisků, místo vydání Praha
Redakce si vyhrazuje právo upravovat a krátit příspěvky. Děkujeme za pochopení / Toto číslo vyšlo dne 14. 5. 2018.
Redakce: Šárka Chomoutová / Redakční rada: Zdeněk Nedvěd, Michal Prokop, Jan Fischer, Jan Krůta
Koncept, design a sazba: Jiří Troskov / Korektury: Petra Helikarová